

"Kısmen hakikaten, kısmen hayalen o geçmiş mazide gezdin." Burayı nasıl anlayabiliriz?

"Hem, bu senede bir defa, ey nefis, ruh ve kalble beraber çok müştak olduklarınız eski, zevkli ve hayatımdaki yaşadığım memleketleri ve ünsiyet ettiğim ahbabları ve mufarakatlerinden çok mahzun olduğum kardeşleri görmek için, beraber, **kısmen hakikaten, kısmen hayalen o geçmiş mazide gezdin.** Sen de gördün ki, o sevimli, müteaddit vatanlarımda, yüzde ancak bir iki ahbabı bulabildin. Ötekiler, bütün berzah âlemine göçmüşler ve o sevimli hayat levhaları değişmiş, elîm ve hazin bir vaziyet almış. Daha o ahbapsız yerleri görmek istenilmez."(1)

Ruhun derece-i hayatına çıkan birisi için geçmiş ve gelecek hâl gibi olabiliyor. Ruh, iman nuru ile cismani kayıtlardan ve zamanın sınırlarından tecerrüt ederek serbest bir şekilde geçmişe ve geleceğe gidebiliyor. Bu tasavvufta "**bast-ı zaman**", "**tayy-ı mekân**" olarak ifade ediliyor; çok evliya bu harika hallere mazhar olmuşlar.

Peygamber Efendimizin (asm) mi'raçta cennet ve cehennem ehlinin ahvalini görmesi, bir cihetle ruhun derece-i hayatına çıkması gibidir.

Biz bilgimizle, görgümüzle sınırlıyız. Ülfete, alışkanlıklara esir olmuşuz. Güneş ışığının, yaklaşık, yüz elli milyon kilometrelik bir mesafeyi sekiz dakikada katederek dünyamıza ulaşmasına artık hayret etmiyoruz. Halbuki bu çok harika bir kudret mucizesi...

Üstadımız bu inceliğe şu şekilde işaret ediyor:

"Rüyada bir saat zarfında bir senenin geçtiğini ve pek çok işler görüldüğünü görüyorsun. Eğer o saatte o işlere bedel Kur'ân okumuş olsaydın, birkaç hatim okumuş olurdun. Bu hâlet evliya için hâlet-i yakazada inkişaf eder. Zaman inbisat eder. Mesele ruhun dairesine yaklaşır. Ruh zaten zamanla mukayyed değildir. Ruhu cismâniyetine galip olan evliyanın işleri, fiilleri, sür'at-i ruh mizaniyla cereyan eder."(2)

Ruh, zaman ve mekân ile kayıtlı olmadığı için, cismaniyetinden tecerrüt eden bir veli, zamanın bütün boyutlarını gezip müşahede edebilir, bir anda birçok mekânda bulunabilir.

Ruh cesede galip olunca, birkaç mekânda bir anda bulunmak da gayet kolay olur. Rüyada bizim de ruhumuz bedenimize bir derece galip gelir. Çok uzak mesafelere bir anda gider, geçmişe ve geleceğe rahatlıkla geçeriz. Dedemizle de görüşürüz, torunlarımızla da.

Manen terakki ederek, melekleri gerilerde bırakan bir ruh, onların gayet rahatlıkla yaptığı bir işi niçin yapamasın? Bir anda birkaç mekânda neden bulunamasın?

Üstad'ın kendine hitaben “**kısmen hakikaten, kısmen hayalen o geçmiş mazide gezdin.**” ifadesi de bu inceliğe işaret ediyor.

Dipnotlar:

(1) bk. [Emirdağ Lâhikası-I, 149. Mektup.](#)

(2) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Şemme.](#)